

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมและแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร มุ่งศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม ปัญหา ความต้องการและแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลตำบลคลองพิไกร ในการศึกษาครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 10 หมู่บ้าน จำนวน 98 คนและสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลและสนทนากลุ่ม จำนวน 20 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวกและแบบเจาะจงในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติการหาความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนาเชิงเนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 64.3 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี การศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาร้อยละ 53.1 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 61.2 ด้านรายได้ 5,000-10,000 บาท ร้อยละ 56.3 ด้านจำนวนสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 3-4 คน ร้อยละ 58.2 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 21 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 70.4 และจากการสัมภาษณ์ สนทนากลุ่มย่อย จำนวน 20 คน สรุปผลทั้ง 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สภาพทั่วไปและปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยของชุมชน

สถานการณ์ในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีการพัฒนามากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดการบริการอนามัยสิ่งแวดล้อม ปริมาณขยะมูลฝอยเกิดจากการทิ้งขยะในภาคครัวเรือนและเกิดจากการค้าขายในตลาดของชุมชนปริมาณขยะมูลฝอย 9 ตันต่อวัน มีขยะที่ถูกคัดแยกออกไปใช้ประโยชน์หรือคัดแยกไว้เพื่อนำไปขายปริมาณ 2 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 22.22 โดยขยะที่เทศบาลสามารถเก็บขนไปกำจัดขยะได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการปริมาณ 7 ตันต่อวันคิดเป็นร้อยละ 77.78 มีพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาล มีพื้นที่ทั้งหมด 10 ไร่ ห่างจากเขตเทศบาลตำบลคลองพิไกรเป็นระยะทาง 3 กิโลเมตรกำจัดขยะโดยวิธีการฝังกลบแบบขุดร่อง ขยะมูลฝอยบางส่วนเป็นการทิ้งกองเนื่องจากไม่สามารถอัดให้ลดปริมาณลงได้ เช่น ยางรถยนต์ กิ่งไม้ขนาดใหญ่ ทำให้เป็นขยะเกิดการทับถมเป็นเหตุให้พื้นที่ในการกำจัดขยะของเทศบาลตำบลคลองพิไกรใกล้เต็มพื้นที่ โดยมีรถขยะเพียง 1 คัน เป็นรถเก็บขยะแบบเก่าไม่สามารถอัดบดได้ จำนวนรถขยะไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีปริมาณการเพิ่มขึ้น

ความเหมาะสมของถังรองรับขยะในชุมชนถังรองรับขยะในชุมชนมีความเหมาะสมร้อยละ 73.5 และไม่มีเหมาะสมร้อยละ 26.5 เพราะสาเหตุที่ว่ามีจำนวนและขนาดที่ไม่เพียงพอต่อปริมาณขยะมาก

ที่สุด ร้อยละ 23.5 รองลงมาไม่มีฝาปิดมิดชิดและไม่มีถังรองรับแยกตามประเภทของขยะร้อยละ 21.4 เท่ากันชุมชนมีความต้องการมีถังขยะแยกประเภทของขยะมูลฝอยประจำหมู่บ้าน

ปริมาณขยะมูลฝอยในครัวเรือนและประเภทขยะแต่ละประเภทต่อคนมากที่สุด ดังนี้ขยะอินทรีย์ จำนวน 1-2 กิโลกรัมต่อวัน ร้อยละ 56.1 ขยะรีไซเคิลจำนวน 6-10 ชิ้นต่อวัน ร้อยละ 67.6 ขยะทั่วไป จำนวน 11-20 ชิ้นต่อวัน ร้อยละ 55.1 และขยะอันตรายจำนวนน้อยกว่า 5 ชิ้นต่อสัปดาห์ ร้อยละ 66.3

วิธีการจัดการขยะแต่ละประเภทที่เกิดขึ้นในครัวเรือนมากที่สุด ดังนี้ขยะอินทรีย์ใช้ทำปุ๋ยหมัก ร้อยละ 50.0 ขยะรีไซเคิลจะเก็บแยกไว้เพื่อขาย ร้อยละ 63.3 ขยะทั่วไปทิ้งลงถังขยะของเทศบาล ร้อยละ 64.3 ขยะอันตรายเก็บแยกไว้ขาย ร้อยละ 46.0

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในทุกด้านอยู่ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการลดการเกิดขยะภาพรวมพฤติกรรมในด้านการลดการเกิดขยะ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.0 มากที่สุดใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าหรือถุงพลาสติกใบเก่าไปจ่ายตลาด ร้อยละ 78.5 รองลงมาพยายามเลี่ยงการใช้กล่องโฟม ร้อยละ 78.1 ด้านการคัดแยกขยะภาพรวมพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการคัดแยกขยะ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 62.2 มากที่สุดครอบครัวของท่านมีการคัดแยกขยะที่ขายได้ เช่นกระดาษ ขวดแก้ว เศษเหล็ก ออกจากขยะทั่วไป ร้อยละ 81.6 รองลงมา ท่านคัดแยกขยะประเภทกระป๋องสี ขวดยาฆ่าหญ้าฆ่าแมลง ออกจากขยะทั่วไป ร้อยละ 76.8 ด้านการเก็บรวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์ ภาพรวมด้านการเก็บรวบรวม/การนำกลับมาใช้ประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.8 มากที่สุดครอบครัวของท่านมีการนำขยะที่สามารถขายได้ไปขายให้เกิดมูลค่าเป็นตัวเงินหรือสิ่งของ ร้อยละ 79.9 รองลงมาครอบครัวมีการเก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้นำมาใช้ใหม่ ร้อยละ 78.2 ด้านการกำจัดขยะภาพรวมพฤติกรรมการจัดการขยะ อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 78.5 มากที่สุดทิ้งขยะที่เหลือจากการคัดแยกถูกนำไปทิ้งในถังขยะที่มีฝาปิดรอการกำจัดที่ถูกต้อง ร้อยละ 79.9 รองลงมาขยะลงถังขยะที่ทางเทศบาลจัดไว้ให้ทุกครั้ง ร้อยละ 79.2 จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการกำจัดขยะของประชาชนเทศบาลตำบลคลองพิไกรให้ความร่วมมือในการที่จะลดปริมาณขยะมูลฝอยของชุมชน

ส่วนที่ 3 ความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

ด้านความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนของเทศบาลคลองพิไกรอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 68.04 ความรู้และเข้าใจตอบถูกมากที่สุด คือ ประเภทขยะมูลฝอยจำพวกเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้สามารถนำมาทำปุ๋ยหมักได้ ร้อยละ 100 รองลงมา คือ การจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การคัดแยกขยะ ณ แหล่งกำเนิดก่อนการทิ้ง ร้อยละ 95.9 ส่วนข้อที่กลุ่มตัวอย่างตอบผิดมากที่สุด คือ การลดปริมาณขยะมูลฝอย สามารถทำได้โดยนำขยะทุกชนิดที่มีอยู่ในบริเวณบ้านไปทิ้งลงถังขยะ และปล่อยให้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้นำไปกำจัด ร้อยละ 63.3 รองลงมาคือ ขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ ควรใส่ถุงพลาสติกแล้วนำไปทิ้งร่วมกับขยะทั่วไปในถัง

ขยะของชุมชน ร้อยละ 63.9 จากการวิเคราะห์ข้อมูลเห็นได้ว่าประชาชนมีความรู้และเข้าใจในการคัดแยกขยะประเภทขยะอินทรีย์แต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการแยกขยะไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพ ปล่องยให้การจำกัดขยะเป็นหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ซึ่งหน่วยงานได้ให้ความสำคัญในการให้ความรู้การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยให้กับผู้นำชุมชนและให้ไปขยายผลต่อสมาชิกของแต่ละหมู่บ้านและมีการจัดโครงการส่งเสริมด้านการจัดการขยะมูลฝอย เช่น โครงการธนาคารขยะหมู่บ้าน โครงการทอดผ้าป่าขยะ แต่เทศบาลไม่ได้มีการติดตามให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะอย่างต่อเนื่องทำให้ประชาชนไม่ได้ตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้นจากขยะมูลฝอย

ส่วนการรับรู้เกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับของชุมชน มากที่สุด คือ ชุมชนของท่านมีการเก็บค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะของแต่ละครัวเรือน ร้อยละ 94.9 รองลงมาคือ ชุมชนของท่านมีกฎระเบียบห้ามทิ้งขยะมูลฝอยในที่หรือทางสาธารณะ เช่น ถนนตรอกซอยแม่น้ำลำคลองสระน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้สถานที่ซึ่งเทศบาลได้จัดไว้ให้ ร้อยละ 60.2 ชุมชนต้องการให้มีมาตรการในส่วนของสำหรับผู้ที่ละเมิดกฎข้อห้ามต่างๆ ของการจัดการขยะ และกฎข้อห้ามเกี่ยวกับการเผาขยะในที่โล่งแจ้ง

ส่วนที่ 4 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยร่วมกับเทศบาลตำบลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย=3.49) ได้แก่ **ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของการกำจัดขยะมูลฝอย** อยู่ในระดับมาก คือมีการร่วมประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนร่วมกับเทศบาลมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 3.88) **ด้านการวางแผนการกำจัดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง** มีส่วนร่วมในการจัดทำนโยบาย/มาตรการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชนมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 3.58) **ด้านการปฏิบัติ** อยู่ในระดับมาก คือมีส่วนร่วมการคัดแยกประเภทขยะเช่น เศษกระดาษพลาสติกขวดแก้ว หรือขยะมีพิษ ก่อนนำไปทิ้งลงถังขยะของเทศบาลมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 3.78) **ด้านการรับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาขยะชุมชน** อยู่ในระดับปานกลาง คือมีการคัดแยกขยะก่อนทิ้งลงถังขยะประเภทต่าง ๆ ของเทศบาล แล้วทำให้ท่านสามารถได้วัตถุติดจากขยะมาใช้ประโยชน์ในการลดค่าใช้จ่ายหรือเพิ่มรายได้ให้ครอบครัวได้ เช่น นำมาทำปุ๋ย ทำแก๊สชีวภาพ ทำถ่าน ทำกระเป่า เป็นต้น มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 3.60) **ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน** อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีส่วนร่วมในการตอบแบบประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานรักษาความสะอาดของเทศบาลและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย= 3.58)

สรุปในด้านการมีส่วนร่วมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนให้ความร่วมมือในการเสียค่าธรรมเนียมการจัดเก็บขยะมูลฝอยให้แก่เทศบาลตำบลคลองพิไกรเดือนละ 20 บาทชำระ 6 เดือนครั้ง ๆ ละ 120 บาทมีการให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมของเทศบาลในการรณรงค์และความร่วมมือเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนแต่ไม่บ่อยมากนักส่วนใหญ่จะให้ผู้นำชุมชนเข้า ความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่แยกเพื่อมีไว้ขาย ด้านการมีส่วนร่วมด้านประเมินผลการจัดการขยะของเทศบาลเพียงมีการแจ้งเมื่อพบขยะของเทศบาลชำรุดหรือไม่พอต่อการใช้งาน ประชาชน

ไม่ได้ให้ความสำคัญในการติดตามและประเมินผลการตรวจสอบรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอยของเทศบาล

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย

1. ด้านพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ประชาชนยังไม่มี การปลูกฝังจิตสำนึกและค่านิยมอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ครัวเรือน โดยเฉพาะในการสร้างจิตสำนึกของเยาวชนยังเป็นปัญหาเนืองยังขาดความตระหนักบางครั้งปล่อยปะละเลยพฤติกรรมการทิ้งขยะตามความสะดวกสบาย โดยไม่คำนึงถึงผลของปัญหาขยะมูลฝอยที่จะเกิดขึ้น

2. ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะแบบครบวงจร ประชาชนขาดความต่อเนื่องในการให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องการคัดแยกขยะขยะมูลฝอยส่งผลทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะขยะอันตรายที่ยังเป็นปัญหาในการกำจัด

3. ด้านการมีส่วนร่วมการจัดการขยะ ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าการจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของเทศบาลโดยตรงที่ต้องทำให้บ้านเมืองในสะอาดเนื่องจากได้เสียค่าธรรมเนียมการเก็บขยะมูลฝอยให้เทศบาลแล้วส่งผลทำให้ขาดความร่วมมือของประชาชน

4. ด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากเป็นระบบการบริหารแบบราชการจึงไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างทันที่ที่ต้องรอบประมาณจึงเป็นเพียงแก้ปัญหาภายใต้ข้อจำกัด อีกทั้งมีข้อจำกัดในการติดตามผลการจัดการขยะมูลฝอยเนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สอบถามความคิดเห็นในการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยและพื้นที่จัดเก็บขยะของเทศบาลใกล้เคียงจึงต้องสร้างความร่วมมือของชุมชน

แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองพิไกร

แนวทางที่ 1 รณรงค์ เผยแพร่การประชาสัมพันธ์ เพื่อปลูกสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน และนักเรียนคัดแยกขยะในโรงเรียนและ ให้ตระหนักถึงผลกระทบปัญหาขยะมูลฝอย จัดให้มีโครงการในการกระตุ้นในการจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละชุมชน เช่น โครงการประกวดชุมชนน้อมองประชาสัมพันธ์เสียงตามสายโดยทำแผ่น CD เปิดกระจายเสียงของหมู่บ้าน กระตุ้นการจัดการขยะโดยการให้รางวัลและงบประมาณโดยพิจารณาเรื่องการจัดการขยะมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณา

แนวทางที่ 2 เทศบาลจัดอบรมให้คนในชุมชนทุกชุมชนมีความรู้ความเข้าใจถึงการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ในเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอย วิธีการลดขยะมูลฝอย การแปรรูปขยะมูลฝอย และควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องโดยการร่วมมือกับผู้นำชุมชนโดยเทศบาลจัดโครงการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบเพื่อนำมาพัฒนาต่อไป และมีแนวคิดการจัดชุมชนต้นแบบปลอดถังขยะ

แนวทางที่ 3 ส่งเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการจัดการขยะในชุมชน กองสาธารณสุขของเทศบาลตำบลคลองพิไกร ร่วมกับชาวบ้านที่มีจิตอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม จัดทำโครงการทำความสะอาดสะอาดชุมชน โครงการประกวดชุมชนน่าอยู่โดยเก็บสะสมคะแนนเพื่อขบประมาณในการพัฒนาชุมชน

แนวทางที่ 4 ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม เทศบาลควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนคัดเลือกตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลคลองพิไกร โดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารราชการเพื่อขอความร่วมมือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจัดทำเทศบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชนมากยิ่งขึ้นและออกกฎข้อบังคับให้ใช้ถุงขยะของเทศบาลซึ่งเป็นจุดคัดแยกขยะแต่ละประเภท

อภิปรายผล

ประชาชนในเทศบาลตำบลคลองพิไกร มีพฤติกรรมกำจัดขยะมูลฝอยด้วยวิธีการทิ้งรวมทุกประเภทลงในถังขยะของเทศบาล ยกเว้นขยะมูลฝอยที่ขายได้ จากการศึกษา พบว่า พฤติกรรมของประชาชนในการจัดการขยะอยู่ในระดับปานกลาง การคัดแยกขยะส่วนใหญ่เป็นขยะรีไซเคิล และ ขยะทั่วไป ส่วนประเภทขยะอินทรีย์มีน้อยที่นำไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพ สำหรับประเภทขยะอันตรายที่ร่วมกับขยะทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา เดชะ (2556). พบว่า ประชาชนในตำบลเสม็ดมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่เหมาะสมมีการทิ้งขยะในพื้นที่สาธารณะและนำไปทิ้งบริเวณพื้นที่ว่างรอบบ้าน ประชาชนไม่มีการคัดแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง และในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ดยังไม่มีแผนแม่บท และยังไม่มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแต่อย่างใด ปริมาณขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลคลองพิไกรประเภทขยะส่วนมากเป็นขยะอินทรีย์จำนวน 2 กิโลกรัมต่อวันต่อคนส่วนใหญ่นำไปทิ้งในถังขยะของเทศบาลมีปัญหาขยะเต็มและล้นถึงเกิดกลิ่นเหม็นการกำจัดขยะเศษใบไม้ กิ่งไม้โดยการเผาที่บริเวณบ้านซึ่งการทำให้เกิดมลพิษเป็นอันตรายต่อสุขภาพในระยะยาวด้านการลดการเกิดขยะประชาชนพยายามเลี่ยงการใช้กล่องโฟมและลดการใช้ถุงพลาสติกและด้านการนำกลับมาใช้ประโยชน์มีการนำขยะรีไซเคิลที่สามารถขายได้ไปขายให้เกิดมูลค่าเป็นตัวเงิน จะเห็นได้ว่าลักษณะพฤติกรรมของประชาชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการจัดการขยะมากนักทำให้ปริมาณขยะจึงมีปริมาณเพิ่มขึ้น แนวทางการแก้ไขเทศบาลจะต้องสร้างจิตสำนึกของประชาชนสอดคล้องกับงานวิจัยของถวิล พงษ์อินทร์ธรรม (2555). พบว่าปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บขยะมูลฝอย ปัญหาการเนาเหม็นของขยะมูลฝอยในถังรองรับ การร้องเรียนถึงรองรับขยะเต็ม การขาดความร่วมมือจากประชาชนอย่าง จึงจัดโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมการจัดตั้งกลุ่มรับซื้อ-ขายขยะรีไซเคิล แต่ยังคงขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในรูปของกลุ่มและขาดการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ 2) กิจกรรมการทำปุ๋ยหมักจากขยะอินทรีย์ พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม แต่มีความพร้อมที่จะดำเนินงานตามโครงการและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธารินี สาเซตร (2553).พบว่าการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจ จูงใจ รมรงค์สร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตระหนักในการร่วม

รับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นและกำลังจะเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นในอนาคต โดยผ่านเวทีการประชุมของหมู่บ้านหรือสื่อต่างๆ เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง

ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลคลองพิไกรอยู่ในระดับปานกลาง อาจขาดความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการขยะมูลฝอยและไม่ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาขยะมูลฝอย เทศบาลในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในการคัดแยกขยะที่ถูกต้องก่อนทิ้งในถังรองรับขยะและขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการขยะบางประเภทต้องให้มีความรู้ความสามารถเข้ามาควบคุมดูแล โดยเฉพาะขยะอันตรายที่ต้องมีการกำจัดอย่างถูกวิธี แนวทางการแก้ไขเทศบาลจัดอบรมให้คนในชุมชนทุกชุมชนมีความรู้ความเข้าใจถึงการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี และควรมีการติดตามผลโดยการร่วมมือกับผู้นำชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของมนู ดลจิตต์ (2550) พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนเห็นว่าขยะมูลฝอยก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องการเป็นแหล่งแพร่พันธุ์ของเชื้อโรครุนแรงที่สุด ซึ่งการกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสามารถทำได้ง่ายและสะดวกคือการให้เทศบาลนำไปกำจัด ส่วนทัศนคติต่อการลดปริมาณขยะมูลฝอยส่วนใหญ่เห็นว่าควรคัดแยกขยะก่อนทิ้งทำให้สะดวกต่อการนำไปกำจัด

ด้านการมีส่วนร่วมและของประชาชนเทศบาลตำบลคลองพิไกรในด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการวางแผนการกำจัดขยะมูลฝอย ด้านการปฏิบัติ ด้านการรับผลประโยชน์จากการแก้ไขปัญหาชุมชน และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลางโดยมีผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมการประชุมประชาคมเพื่อเสนอปัญหาและความต้องการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนร่วมกับเทศบาล ในการจัดทำนโยบาย/มาตรการเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชน มีส่วนร่วมการคัดแยกประเภทขยะประเมินผลการปฏิบัติงานพนักงานรักษาความสะอาดของเทศบาลจากศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดว่าการจัดการขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่ของเทศบาลโดยตรงที่ต้องทำให้บ้านเมืองในสะอาดเนื่องจากได้เสียค่าธรรมเนียมการเก็บขยะมูลฝอยให้เทศบาลแล้วส่งผลทำให้ขาดความร่วมมือในการคัดแยกในระดับครัวเรือนแนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยควรมีการกระตุ้นให้เกิดการขยะในครัวเรือนก่อน ต้องวางแผนการดำเนินการปฏิบัติกันอย่างจริงจังและต้องได้รับความร่วมมือจากทุกครัวเรือน เทศบาลควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนคัดเลือกตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลสร้างแกนนำและกลุ่มตัวอย่างในการเรียนรู้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมแนวคิดในการลดขยะมูลฝอย สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระยุทธ ด้วงชนะ (2552) พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลโพธิ์ทอง การบริหารจัดการขยะมูลฝอย ในด้านร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมประเมินผล มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง การพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอย และยังสอดคล้องกับจอมจันทร์ นทีวัฒนา (2557). พบว่า ปัญหาขยะเมื่อเรียงตามความสำคัญเกิดจากการขาดการมีส่วนร่วม การจัดการที่ดี และการขาดจิตสำนึก

และแนวทางการลดขยะควรลดจากแหล่งกำเนิด การใช้มาตรการ 5 R อุปสรรคในการแยกขยะเพราะเกิดจากความยุ่งยากไม่มีแรงจูงใจ และส่งเสริมการจัดการขยะในพื้นที่สม่ำเสมอ

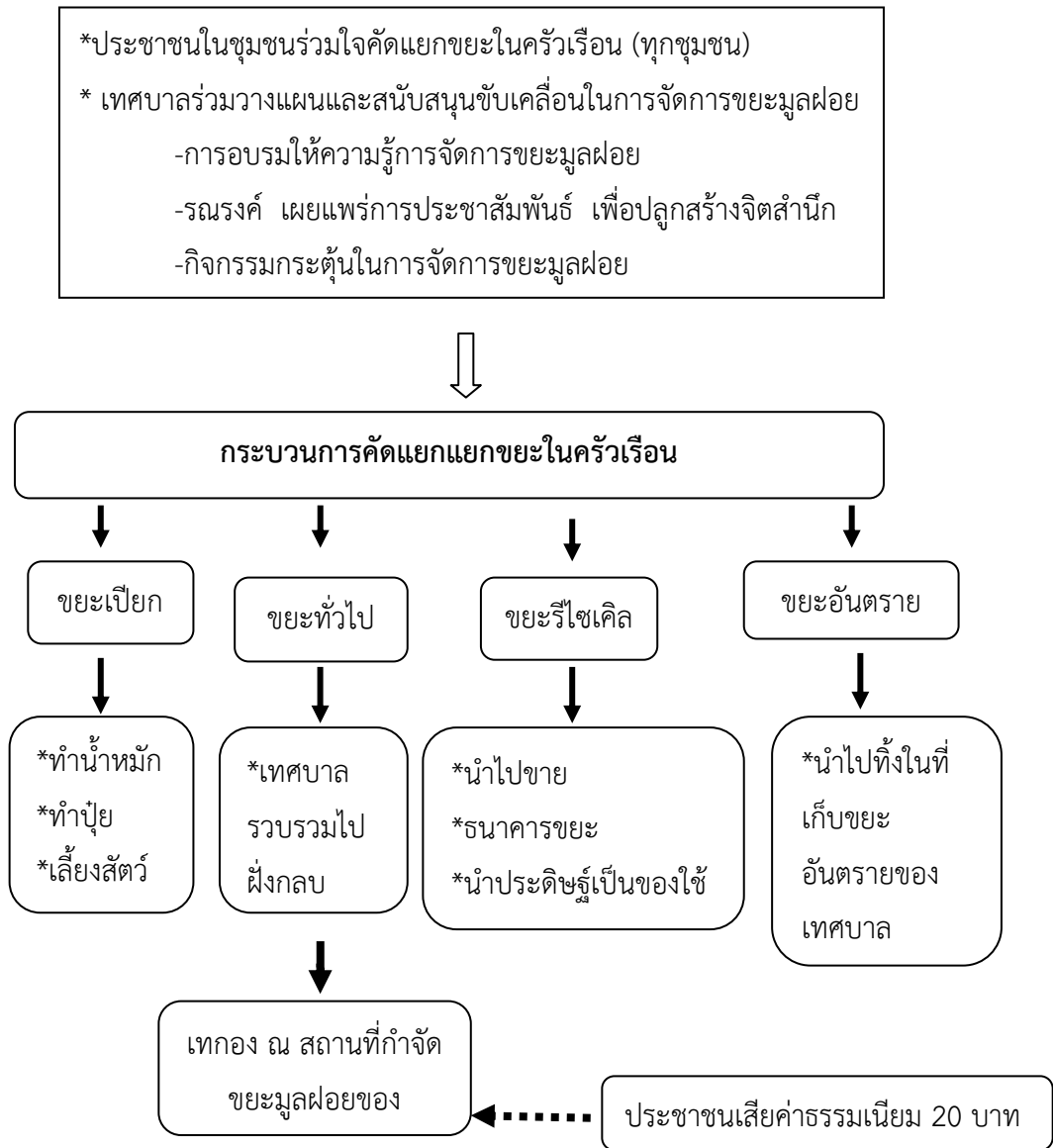
แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองพิไกรจะต้องมีระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ดีโดยเทศบาลต้องมี ทัศนคติ เผยแพร่การประชาสัมพันธ์ เพื่อปลูกสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชน และนักเรียนคัดแยกขยะในโรงเรียน จัดให้มีโครงการในการกระตุ้นในการจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละชุมชน เช่น โครงการประกวดชุมชนน้อมมองประชาสัมพันธ์ กระตุ้นการจัดการขยะโดยการให้รางวัลและงบประมาณโดยพิจารณาเรื่องการจัดการขยะมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาและเทศบาลจัดอบรมให้คนในชุมชนทุกชุมชนมีความรู้ความเข้าใจถึงการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี ในเรื่องการคัดแยกขยะมูลฝอยวิธีการลดขยะมูลฝอย การแปรรูปขยะมูลฝอย และควรมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องโดยการร่วมมือกับผู้นำชุมชนโดยเทศบาลจัดโครงการศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบเพื่อนำมาพัฒนาต่อไป มีการส่งเสริมสร้างความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการจัดการขยะในชุมชน ร่วมกับชาวบ้านที่มีจิตอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมจัดทำโครงการทำความสะอาดชุมชน โครงการประกวดชุมชนน้อมมองโดยเก็บสะสมคะแนนเพื่องบประมาณในการพัฒนาชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยาณี อุปราสิทธิ์ และคณะ (2558) พบว่าเทศบาลควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยเรื่อง การลดการเกิดขยะมูลฝอย และเรื่องการนำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ใหม่ โดยใช้หลัก 3Rs (Reduce Reuse Recycle) พร้อมทั้งสร้างแรงจูงใจในการใช้ตะกร้าแทนการใช้ถุงพลาสติก และควรจัดให้มีสถานที่จัดรวบรวมขยะอันตรายเพื่อนำไปกำจัดให้ถูกหลักสุขาภิบาลต่อไป จัดทำกิจกรรม / โครงการรณรงค์การขยะ ผ้าป่าขยะรีไซเคิล ตลาดนัดซื้อขายของเก่า การส่งเสริมให้ใช้สินค้าทำจากวัสดุรีไซเคิล ควรใช้งบประมาณในการรณรงค์คัดแยกขยะมูลฝอยมากกว่าใช้ในการกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยที่จะต้องนำไปกำจัด ให้ครัวเรือนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมแก้ไขปัญหาในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยอย่างทั่วถึงและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจภรณ์ บุระ (2552) พบว่าปัจจัยในการจัดการขยะมูลฝอยที่สำคัญประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการจัดการขยะ ด้านบุคลากรทำหน้าที่ด้านการจัดการขยะ ด้านกระบวนการจัดการขยะ และด้านประสิทธิภาพการจัดการขยะ และควรจัดให้มีโครงการส่งเสริมโครงการกิจกรรมในต่างๆ เน้นโครงการการลดและใช้ประโยชน์จากขยะ โครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนด้านการบริหารจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของเทศบาลคลองพิไกรควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนคัดเลือกตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลคลองพิไกร ส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจัดทำเทศบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชนและออกกฎข้อบังคับเพื่อเป็นแนวปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของธารินี สาเขตร์ (2553) พบว่า จัดตั้งกลุ่มอาสาสมัครสิ่งแวดล้อมต่างๆ สร้างเครือข่ายช่วยขับเคลื่อนในการดำเนินงาน ต้องมีการส่งเสริมกิจกรรมต่างๆ พร้อมการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างแรงจูงใจในการดำเนินงาน เช่น โครงการจัดประกวดการแข่งขันให้รางวัลดีเด่น โครงการจัดตั้งธนาคารขยะโครงการน่านมามอง การสร้างรายได้จากการนำขยะรีไซเคิลมาประยุกต์กลับมาใช้ใหม่ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของดิเรกฤทธิ์ ทวะกาญจน์ (2553)

พบว่า การแก้ไขปัญหามลพิษที่ดียิ่งที่สุดและมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ การแก้ไขปัญหาค้นหาต้นเหตุอันจะมีผลทำให้ปริมาณมลพิษที่ต้องกำจัดมีจำนวนน้อยลง กล่าวคือ การลดปริมาณมลพิษ การคัดแยกขยะมูลฝอยและการนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย สำหรับความร่วมมือของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนเทศบาลตำบลคลองพิไกร จะต้องมีการปฏิบัติตามแนวทางความร่วมมือ และแนวทางการบริหารจัดการขยะ มีการอบรม ส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจ สนับสนุนการจัดเวทีประชาคมแสดงความคิดเห็น จัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลร่วมกัน ต้องส่งเสริมให้ผู้นำหมู่บ้านมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานให้เป็นต้นแบบสอดคล้องกับงานวิจัยของโสธยา ดาโอ๊ะและสมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2559) พบว่า การจัดการขยะโดยชุมชนบ้านกะมียออาศัยความเป็นหนึ่งเดียวกันของคนใน มีการร่วมมือกันช่วยเหลือกัน ประกอบกับการมีแกนนำที่เป็นปัญญาชนที่ทำงานจิตอาสาอย่าง คนในชุมชนจึงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วม มีความเห็นพ้องไปในทิศทางเดียวกัน เข้าใจกัน เชื่อใจกัน เอื้ออาทร เกื้อกูลต่อกัน มีความตระหนักในหน้าที่ทั้งของส่วนคนและส่วนรวม

บทสรุป

ปรับแนวทางด้านการบริหารการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลคลองพิไกร จากเดิมเพียงมีการคัดแยกขยะเพื่อขาย และมีเพียงบางหมู่บ้านมีการธนาคารขยะ แต่การดำเนินงานยังไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นเทศบาลจึงร่วมมือกับผู้นำชุมชนทุกชุมชนโดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารราชการเพื่อขอความร่วมมือให้ประชาชนและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจัดทำเทศบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชนมากยิ่งขึ้น เพิ่มความความถี่ให้การให้ความรู้ความเข้าใจ การจัดการขยะโดยชุมชน สนับสนุนนโยบายของชุมชนในการสร้างจิตสำนึก และตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนและชุมชน

จากการศึกษาสรุปรูปแบบแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเทศบาลตำบลคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร ดังนี้

ภาพที่ 5 รูปแบบแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองพิไกร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม เทศบาลควรสนับสนุนให้ภาคประชาชนคัดเลือกตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลคลองพิไกร โดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารราชการเพื่อขอความร่วมมือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจัดทำเทศบัญญัติเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดในชุมชนมากยิ่งขึ้น
2. ด้านการประสานความเข้าใจกับชุมชน หน่วยงานท้องถิ่นต้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการขยะอย่างต่อเนื่องในเรื่องการให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะ การปลูกจิตสำนึกในการคัดแยกขยะอย่างถูกต้อง สนับสนุนโครงการต่างๆในการรณรงค์การลดขยะมูลฝอยในครัวเรือน และการจัดการขยะของชุมชน และส่งเสริมความร่วมมืออย่างจริงจัง
3. ด้านการบริหารของเทศบาลต้องมีการปรับปรุงบทบาทในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ปรับทัศนคติและขีดความสามารถให้เกื้อหนุนชุมชนได้

ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ควรทำการประชาสัมพันธ์เชิงรุก มีหลายรูปแบบเพื่อรณรงค์การปลูกจิตสำนึกอย่างต่อเนื่องเพื่อให้จิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชน
2. จัดโครงการในการกระตุ้นการจัดการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนโดยมีรางวัลเป็นการจูงใจ และควรมีการติดตามเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสมกับขีดความสามารถของชุมชนคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร
2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาขยะรีไซเคิลเพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพานิชของเทศบาลคลองพิไกร อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร